

ขุนช้างขุนแผน

ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

✦ ————— ✦
เพิ่มข้อมูลและบันทึกเหตุการณ์ (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖)

ตำนานยอดแห่งกลอนสุภาพ

รัชกาลที่ ๒

โปรดเกล้าฯ ให้ประชุมกวี
แต่งจากนิทานพื้นบ้านอยุธยา
(ทรงพระราชนิพนธ์เองบางตอน)

รัชกาลที่ ๓ และ ๔

มีการแต่งเติมเนื้อหา
เรื่องราวให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วรรณคดีสโมสร

ยกย่องให้เป็น
ยอดแห่งกลอนสุภาพ

ข้อสังเกตสำคัญ: สำหรับเนื้อหาตอน ขุนช้างควายภักดา ที่ใช้ศึกษาในระดับชั้น ม.๖ นั้น ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง อย่างแน่ชัด

ถอดรหัสโครงสร้าง กลอนเสภา

กฎพื้นฐาน: มีความยืดหยุ่นสูง ไม่ตายตัว
กำหนดความยาวที่ ๖-๙ คำ/วรรค เพื่อให้เข้ากับจังหวะทำนองเสภา

★ คู่ปรับแห่งเมืองสุพรรณ (The Rivals) ★

ชื่อเดิม / Original Name	พลายแก้ว	ไม่มีระบุชื่ออื่น
ชาติตระกูล / Lineage	ลูกขุนไกรพลพ่าย	ลูกขุนศรีวิชัย เศรษฐีใหญ่
รูปลักษณ์ / Appearance	รูปงาม, เคยบวชเรียน	หัวล้านมาแต่กำเนิด, รูปร่างน่าเกลียด
วิชาความสามารถ / Skills	มีวิชาอาคมแกร่งกล้า	ใช้เงินทองและเล่ห์เหลี่ยม
ความรัก / Romance	เจ้าชู้ มีภรรยาหลายคน แต่รักวันทอง	รักเดียวใจเดียว รักแต่วันทองอย่างจริงใจ

สตรีผู้เป็นชนวนเหตุ และ ทายาทผู้แบกรับ

วันทอง (พิมพิลาไลย)

หญิงงามแห่งสุพรรณบุรี
เมียของขุนแผนที่ถูกขุนช้าง
ใช้อุบายจุดไปอยู่ด้วย
ต้นเหตุแห่งความขัดแย้งทั้งหมด

ลาวทอง

ภรรยาอีกคนของขุนแผน
ได้มาจากการไปรบชนะที่เมือง
เหนือ เป็นชนวนเหตุให้วันทอง
ไม่พอใจในตอนแรก

จมื่นไวยวรนาถ (พลายงาม)

ลูกชายของขุนแผนและวันทอง
ต้องพรากจากแม่ไปอยู่กับย่า
(ทองประศรี) ที่กาญจนบุรี
ที่กาญจนบุรีตั้งแต่เด็ก

★ ปฐมบทความวุ่นวาย (Phase 1: รอยรักและรอยร้าว) ★

๑. แรกพบจบรัก

ณรพลายแก้วอายุ ๑๕ ปี เทศน์มหาชาติกัณมัทรี
นางพิมพิลาโลยเลื่อมใสศรัทธา
ทั้งสองตกหลุมรักกัน

๒. ครองคู่

พลายแก้วสืบทอดมา
ให้นางทองประศรีไปสู้ขอและได้แต่งงานกัน

๓. พลัดพราก

ขุนแผนถูกเกณฑ์ไปเป็นแม่ทัพรบที่เชียงใหม่
ได้ชัยชนะ และพานางลาวทองกลับมาด้วย

ปฐมบทความวุ่นวาย (Phase 2: กลางและไฟแค้น)

๔. เปลี่ยนชื่อ

นางพิมฯ ล้มป่วยหนัก
จึงแก้เคล็ดเปลี่ยนชื่อเป็น วันทอง

๖. แค้นฝังลึก

ขุนแผนกลับมาพบวันทองอยู่กับขุนช้าง
เกิดความโกรธแค้นจนหนีไปต่างถิ่น
และถูกพระพันวษาริเลาทองไป

๕. อุบายขุนช้าง

ขุนช้างหลอกว่าพลายแก้วตายในป่า
แม่นางวันทองจึงบังคับให้แต่งงานกับขุนช้าง

★ ปฐมบทความวุ่นวาย (Phase 3: ชะตากรรมที่ต้องแลก) ★

๗. ลักพาตัว

ขุนแผนลอบจุดวันทองจากเรือนขุนช้าง
หนีไปตระกำลำบากในป่า จนวันทองตั้งท้อง

๘. สูญเสียอีกครา

ขุนช้างตามไปจุดวันทองกลับมาได้สำเร็จ

๙. สิ้นอิสรภาพ

ขุนแผนต้องโทษและถูกจับติดคุก
(ปิดฉากอดีต นำไปสู่เหตุการณ์ ตอนถวายฎีกา)

จุดชนวนแค้น: การตัดสินใจของจมื่นไวยฯ

บริบท: จมื่นไวยฯ ขณะคดีดำเนินพิสูจน์ความจริง ขุนช้างต้องโทษตาย
แต่วันทองขอชีวิตไว้ ทำให้ขุนช้างรอดมาได้

“เอนี่เนื้อเคราะห์กรรมมานำพิດ
นำอายมิตรหมองใจไม่หายหมาง
ฝ่ายพ่อมีบุญเป็นขุนนาง
แต่แม่ไปแนบข้างคนจัญไร”

การตัดสินใจ: จมื่นไวยฯ โกรธเคืองที่แม่ปกป้องขุนช้าง ทนไม่ได้ที่แม่ต้องอยู่กับ
คนจัญไร (อุบาทว์และใจคอชั่วช้า) จึงตัดสินใจเด็ดขาดที่จะบุกไปพากลับมาหาพ่อ

ฤกษ์ยามและไสยเวท (Mission Preparation)

- ★ [1] **รอเวลาเจียบสังัด:** รอนคำคืบ น้ำค้างลง
ไร้เสียงสัตว์สี่เท้าและสองเท้า มีเพียงดาวกระจายเต็มฟ้า
- ★ [2] **ดูฤกษ์ยาม:** คำนวณเวลาที่เป็นมงคลที่สุดสำหรับการบุก
- ★ [3] **เซ่นสรวงผีพราย:** ใช้เหล้าเลี้ยงเซ่นผีพรายเพื่อขอความช่วยเหลือ
- ★ [4] **ปลุกเสกอาคม:** เสกขานยาทาตัว สวมมงคลที่ศีรษะ
ห้อยยันต์แปะหน้าอก และเป่ามนตร์ลงบนดาบคู่ใจ

ปฏิบัติการสะกดทัพ (Breaking the Defenses)

คาถาหาสะกด (The Ultimate Sleep Spell)

★ **ถอนอาถรรพ์:** ภูตผีที่คุ้มครองเรือนขุนช้าง
กระเจิงหนีไปหมด

★ **นิทราไร้สติ:** เป่ามนตร์ให้คนในเรือนหลับไหลไม่ได้สติ
ลืมหืมตาจนกว่าหงายเกลื่อนกลาด แม้แต่คนกำลัง
ย่างปลาเผาไฟก็หลับจนน้ำมันปลาไหลเลอะเทอะ

★ **เปิดทาง:** สั่งให้ผีพราย สะเดาะกลอนและถอนลี้ม
ประตูทุกบานหลุดออกอย่างง่ายดาย ทำให้งมื่นไวยย
ก้าวเท้าเข้าไปได้โดยไม่มีใครทักสักคน

ก้าวสู่เรือนศัตรู (Inside the Mansion)

เมื่อผ่านกองทัพคนที่หลับใหล จมื่นไฉฉา ก้าวขึ้นสู่ตัวเรือนของขุนช้าง
ซึ่งเต็มไปด้วยความมั่งคั่ง:

บรรยากาศอบอวลไปด้วย
กลิ่นหอมของดอกไม้

แสงโคมแก้วแวววาว
สะท้อนในความมืด

เครื่องเรือนและเครื่องแก้ว
ราคาแพงประดับประดา

เส้าที่ลิดคั่นปราย:
มีม่านมู่ลี่กันแบ่งห้อง
อย่างเป็นสัดส่วน

ภาพบาดตาบาดใจ (The Heartbreak)

The Scene:

จมื่นไวยฯ บุกถึงห้องนอน และต้องเผชิญกับภาพ
ที่ขุนช้างกำลังนอนกอดนางวันทอง

The Internal Conflict:

โกรธแค้น:
อยากตีขุนช้างให้
ตายคาที่

ห่วงใย:
แต่กลัวมารดาจะโดนลูก
หลงและได้รับบาดเจ็บ

The Reaction: ความรู้สึกอัดอั้นตันใจที่ทำอะไรไม่ได้
ตันให้จมื่นไวยฯ ต้องทรุดตัวลงนั่งและ ร้องไห้สะอื้น
ออกมาด้วยความเจ็บปวด

ลางร้ายในยามนิทรา (The Omen)

บริบท: ในขณะที่ลูกชายกำลังสะอื้นให้อยู่ข้างเตียง นางวันทองที่กำลังหลับไหลได้ตกอยู่ในห้วงแห่งความฝันอันเป็นลางบอกเหตุ

“

*หลงไปในป่าลึก หากทางกลับไม่ได้
และไปพบเสือสองตัวนอนขวางทางอยู่*

”

การตีความ (Symbolism): เสือสองตัว เป็นสัญลักษณ์แทน ขุนแผน และ ขุนช้าง ส่วนการหลงป่าสะท้อนถึงโชคชะตาของนางวันทองที่ถูกบีบคั้นให้ต้องเลือก และไม่สามารถหาทางออกที่ปลอดภัยให้กับชีวิตตนเองได้